

Fôn Roberts,
Cyngor Sir Ynys Môn

Ein cyf / Our ref:

Dyddiad / Date:

Annwyl Gyfarwyddwr,

Ymweliad Gwiriad Gwella â Chyngor Sir Ynys Môn – gwasanaethau oedolion

Mae'r llythyr hwn yn crynhoi canfyddiadau'r ymweliad Gwiriad Gwella â gwasanaethau oedolion (y gwasanaeth), Cyngor Sir Ynys Môn rhwng 24 a 26 o Fehefin 2024. Roedd hwn yn dilyn yr Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Hydref 2022.

1. Cyflwyniad

Rydym yn ymgymryd â gweithgarwch arolygu yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (Deddf 2014); llinellau ymholi allweddol; a'r safonau ansawdd yn y *Cod ymarfer mewn perthynas â pherfformiad a gwella gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru*. Mae hyn yn ein helpu i bennu pa mor effeithiol yw awdurdodau lleol wrth gefnogi, mesur a chynnal gwelliannau i bobl ac o fewn gwasanaethau.

1.2 Canolbwyntiodd y Gwiriad Gwella ar y cynnydd a wnaed yn y meysydd y nodwyd bod angen eu gwella yn ystod ein Harolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Hydref 2022.

Egwyddor	Meysydd i'w gwella a nodwyd yn yr Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ym mis Hydref 2022.	Cynnydd a nodwyd yn ystod y gwiriad gwella ym mis Mehefin 2024.
-----------------	--	--

Pobl	Mae'r asesiadau a'r cynlluniau gofal a chymorth yn sicrhau bod lleisiau pobl a'r hyn sy'n bwysig iddynt yn cael eu cynrychioli'n gyson Caiff pobl eu hysbysu am y penderfyniadau craidd a wneir amdanynt Caiff trefniadau ar gyfer monitro amseroedd aros eu hatgyfnerthu, a chaiff cofnodion eu cymryd yn unol â hynny Caiff adolygiadau o gynlluniau gofal a chymorth eu cynnal mewn modd amserol Cynigir asesiadau i ofalwyr yn gyson yn unol â dyletswyddau statudol Caiff taliadau uniongyrchol eu blaenoriaethu o hyd er mwyn sicrhau eu bod ar gael yn hwylus i bobl Rhoddir digon o amser i'r staff fyfyrion ar eu hymarfer a chânt gyfarwyddyd buddiol gan aelodau mwy profiadol o'r staff Mae'r staff yn cyfathrebu â phobl mewn modd amserol a gall y bobl gysylltu â nhw	Rhai gwelliannau wedi'u gwneud: angen cymryd camau pellach. Rhai gwelliannau wedi'u gwneud: angen cymryd camau pellach. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Rhai gwelliannau wedi'u gwneud: angen cymryd camau pellach. Rhai gwelliannau wedi'u gwneud: angen cymryd camau pellach. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Rhai gwelliannau wedi'u gwneud: angen cymryd camau pellach. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.

Atal	Mae pobl yn cael y gofal a'r cymorth cywir mewn modd amserol.	Rhai gwelliannau wedi'u gwneud: angen cymryd camau pellach.
Llesiant	Mae ansawdd a chyflawnrwydd ymarfer diogelu oedolion, gan gynnwys y broses ar gyfer cadw cofnodion, yn cydymffurfio â Gweithdrefnau Diogelu Cymru. Mae hyn yn cynnwys llunio cofnodion clir o benderfyniadau ar ôl y broses sgrinio gychwynnol, ynghyd â'r rhesymeg a'r penderfyniad o ran a oes angen ymholiadau Adran 126 o dan Ddeddf 2014. Mae'r ymarfer sydd ar waith yn cyflawni'r dyletswyddau statudol yn gyson yn unol â'r Ddeddf Galluedd Meddyliol (2005).	Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal. Gwelliannau wedi'u gwneud a rhaid eu cynnal.

2. Rhestr Terminoleg

Ceir rhestr terminoleg yn Atodiad 1.

3. Crynodeb - Gwasanaethau Oedolion

3.1 Mae tîm arwain cryf yng ngwasanaethau oedolion Cyngor Sir Ynys Môn, sydd wedi cyflwyno newidiadau cadarnhaol a'u rhoi ar waith. Mae'r tîm arwain yn ymwybodol o feysydd y mae angen eu hatgyfnerthu ymhellach. Mae nhw wedi gweithio'n galed i bennu cyfeiriad clir ar gyfer newid, gan lunio dogfennau strategol a gweithredol perthnasol, gyda chefnogaeth ymarferwyr cymwys ac ymroddedig, er mwyn rhoi'r newidiadau gofynnol ar waith yn ymarferol.

3.2 Mae'r ymarferwyr yn disgrifio aelodau'r tîm arwain fel unigolion gweladwy, hygyrch a chefnogol. Disgrifir hefyd ddiwylliant y gwasanaeth fel diwylliant iach a chadarnhaol, gyda pholisi drws agored yn cael ei hyrwyddo'n gyson. Mae'r arweinwyr yr un mor gadarnhaol ynghylch ymarfer ac ymrwymiad yr ymarferwyr.

3.3 Mae mwy o sefydlogrwydd yn y timau staff, ac ymhlith timau'r darparwyr cymorth cartref a chartrefi gofal. Mae hyn wedi arwain at wasanaeth gwell a mwy amserol i'r bobl, a hynny ar adeg lle y cafwyd cynnydd yn nifer yr atgyfeiriadau a chynnydd o ran cymhlethdod anghenion pobl.

3.4 Mae'r gwasanaeth wedi parhau i elwa ar gymorth corfforaethol a gwleidyddol. Mae'n hanfodol bod hyn yn parhau, er mwyn sicrhau bod y cynnydd a wneir yn cael ei gynnal, a bod y meysydd y mae angen eu gwella ymhellach yn cael cefnogaeth ac adnoddau digonol. Mae hyn er mwyn sicrhau bod yr awdurdod lleol yn cyflawni ei gyfrifoldebau statudol yn gyson.

4.0 Canfyddiadau allweddol a thystiolaeth

Cyflwynir canfyddiadau allweddol ac enghreifftiau o dystiolaeth isod yn unol â phedair egwyddor Deddf 2014.

Pobl

Cryfderau

4.1 Mae'r rhestrau aros ar gyfer asesiadau gwaith cymdeithasol wedi lleihau'n sylweddol. Mae trefniadau clir ar waith bellach ar gyfer monitro rhestrau o'r fath, gyda'r awdurdod lleol yn cysylltu â phobl sy'n aros i gael asesiad fel mater o drefn i holi ynghylch eu diogelwch a'u llesiant.

4.2 Mae'r rhestrau aros ar gyfer gwasanaethau therapi galwedigaethol yn uchel o hyd. Fodd bynnag, mae'r trefniadau wrth y drws ffrynt wedi cael eu hatgyfnerthu yn ddiweddar. Mae Therapydd Galwedigaethol bellach yn craffu ar atgyfeiriadau ac yn eu goruchwyllo'n fanylach. Rhoddir ystyriaeth i gadarnhau a yw'r atgyfeiriad wedi'i wneud i'r gwasanaeth cywir, neu a fyddai math arall o wybodaeth, cyngor neu gymorth o bosibl yn fwy priodol. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod pobl yn cael y cymorth cywir mewn modd mwy amserol, pan fydd yr ymarfer wedi'i roi ar waith yn llawn.

4.3 Ar y cyfan, mae'r prosesau ar gyfer cyfathrebu â phobl wedi gwella. Ceir enghreifftiau o wybodaeth yn cael ei rhannu'n briodol â phobl, gan gynnwys diweddariadau cynnydd am wasanaethau, cyfarpar a newidiadau o ran gweithwyr allweddol.

4.4 O ran cysylltu â'r gwasanaeth, nododd y mwyafrif o'r ymatebwyr (68%) i arolwg pobl a gyhoeddwyd ei fod yn 'hawdd iawn' neu'n 'hawdd', gyda nifer bach (18%) yn nodi 'ddim yn hawdd nac yn anodd', a nifer bach o ymatebwyr eraill (14%) yn nodi ei fod 'ddim yn hawdd' neu'n 'anodd iawn'. Mae'r gwasanaethau drws ffrynt i blant ac oedolion bellach wedi cael eu cydleo, gan gynnig mwy o gydnerthedd o ran gallu'r gwasanaeth i ymateb i bobl, sydd wedi cyfrannu at wella safon ac amseroldeb y broses o gyfathrebu â phobl. Mae'r sylwadau cyffredinol ynghylch cysylltu â'r awdurdod lleol yn gadarnhaol. Mae'r safonau ymarfer a luniwyd ac a gyhoeddwyd yn ddiweddar ar gyfer y gwasanaeth, y cyfrannodd y staff atynt, yn esbonio'r disgwyliad o ran y terfynau amser ar gyfer ymateb i bobl. Gallai hyn lywio gwelliannau pellach mewn perthynas ag amseroldeb a safon y broses gyfathrebu.

4.5 Dangosodd canlyniadau ein harolwg hefyd fod y rhan fwyaf o bobl yn fodlon ar y broses gyfathrebu. Er enghraifft, nododd 96.5% o'r ymatebwyr eu bod yn cael eu trin ag urddas "bob amser" neu "y rhan fwyaf o'r amser", a dywedodd 89% eu bod yn teimlo bod y staff yn gwrando arnynt "bob amser" neu "y rhan fwyaf o'r amser."

4.6 Yn unol â'r Cynllun Darparu Gwasanaethau, mae'r gwasanaeth wedi ehangu ei adnoddau i hyrwyddo'r opsiwn taliadau uniongyrchol sy'n ymarfer cadarnhaol. Gwelwyd tystiolaeth bod taliadau uniongyrchol yn cael eu trafod â phobl fel opsiwn iddynt ei ddefnyddio i ddiwallu eu hanghenion cymwys. Mae nifer y bobl sy'n cael taliadau uniongyrchol wedi cynyddu. Soniodd un gofalwr y siaradwyd ag ef am fanteision taliadau uniongyrchol iddo. Mae wedi gallu nodi a dewis unigolyn y mae'n gyfarwydd ag ef i'w gefnogi ar adeg addas ac mewn lleoliad addas er mwyn diwallu anghenion y person sy'n derbyn gofal a'r gofalwr.

Meysydd i'w Gwella

4.7 Mae tystiolaeth o lais a dewis pobl mewn asesiadau a chynlluniau gofal a chymorth yn anghyson o hyd. Mae enghreifftiau da lle ceir cyfeiriadau amlwg at ddymuniadau, teimladau a chanlyniadau pobl. Mewn enghreifftiau eraill, mae llais a dewis unigolion yn gyfyngedig ac nid yw'n glir. Yn yr un modd, mae tystiolaeth o leisiau aelodau o'r teulu ac eiriolwyr anffurfiol hefyd yn anghyson. Os bydd yr unigolyn yn cytuno i hynny, dylai safbwyntiau'r teulu a gofalwyr di-dâl hefyd lywio'r asesiadau a'r cynlluniau gofal a chymorth. **Yn unol â'r Cod Ymarfer, Rhan 3 (asesu anghenion unigolion), rhaid i asesiadau gynnwys y pum elfen allweddol ac adlewyrchu sgysiau sy'n seiliedig ar gryfderau a gynhelir â phobl er mwyn nodi beth sy'n bwysig iddynt. Rhaid iddynt hefyd gynnwys y canlyniadau personol y maent am eu cyflawni a pha gyfraniad y gallan nhw a'u teulu, eu ffrindiau a'r gymuned leol ei wneud tuag at gyflawni'r canlyniadau hynny.**

4.8 Mae enghreifftiau o wasanaeth eirioli yn cael ei gynnig yn briodol i bobl. Mae'n amlwg bod pobl yn cael budd o wasanaeth eirioli proffesiynol annibynnol, gan gynnwys yng nghyd-destun materion diogelu. Fodd bynnag, nid yw'r ymarfer hwn yn gyson ac mae enghreifftiau sy'n dangos bod cyfleoedd yn cael eu colli i drafod a fyddai pobl yn cael budd o gael eiriolwr, boed hynny'n ffurfiol neu'n anffurfiol. Mae angen nodi mwy o fanylion hefyd pan gaiff cynigion o'r fath eu gwrthod. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod pobl yn cael eu grymuso'n gyson i fynegi eu hanghenion ac i gymryd rhan lawn fel partneriaid cyfartal, gyda'r opsiwn o gael eiriolaeth yn cael ei esbonio'n glir.**

4.9 Mae'r awdurdod lleol yn ymrwymedig i gefnogi gofalwyr di-dâl ac mae'n mynd ati i fonitro ei berfformiad o ran cynnig asesiadau i ofalwyr. Cafwyd cynnydd cadarnhaol yn nifer yr asesiadau a gynigir i ofalwyr. Mae cofnodion gofal cymdeithasol hefyd yn

cadarnhau bod gofalwyr yn cael cynnig asesiadau a'u bod yn cael cymorth i ddiwallu eu hanghenion cymwys. Fodd bynnag, nid yw'r ymarfer hwn yn gyson, ac mae ansawdd asesiadau gofalwyr yn amrywiol. Mae'r awdurdod lleol yn gweithio ar dempled drafft ar gyfer asesu anghenion gofalwyr, a bydd y templed diwygiedig yn helpu i sicrhau bod yr asesiadau yn bodloni'r gofynion statudol. **Rhaid i'r awdurdod lleol asesu'n fwy cyson yn unol â chanllawiau statudol a oes gan ofalwr anghenion cymorth (neu a yw'n debygol y bydd ganddo anghenion o'r fath yn y dyfodol) ac os felly, beth yw'r anghenion hynny neu'r anghenion tebygol hynny (Cod Ymarfer (Rhan 3) o Ddeddf 2014).**

4.10 Ni chaiff adolygiadau o gynlluniau gofal a chymorth pobl eu cynnal yn gyson o fewn y terfynau amser statudol gofynnol. **Er y cydnabyddir bod rhywfaint o waith cadarnhaol i oruchwylio a rhoi sicrwydd ynghylch amgylchiadau rhai pobl drwy drafodaethau wythnosol â darparwyr ac yn ystod cyfarfodydd wythnosol y Tîm Adnoddau Cymunedol amlddisgyblaethol, rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau nad yw'r dyddiad adolygu fwy na 12 mis yn ddiweddarach er mwyn sicrhau bod cynlluniau gofal a chymorth yn dal i fod yn briodol ac yn berthnasol i'r unigolyn. Dylid sicrhau hefyd y caiff adolygiadau eu cynnal gan ddefnyddio'r fformat mwyaf priodol i'r unigolyn.**

4.11 Cadarnhaodd ymarferwyr eu bod yn cael amser i fyfyrion ar eu hymarfer yn ffurfiol ac yn anffurfiol. Fodd bynnag, o'r sampl o gofnodion goruchwylio ysgrifenedig a welwyd, dim ond cyfeiriadau cyfyngedig ac anghyson yr oeddent yn eu cynnwys at drafodaethau ynghylch ymarfer myfyriol, llesiant staff, anghenion datblygu a'r cynnydd a wnaed â phobl. Mae'n galonogol nodi bod Cyngor Sir Ynys Môn wedi drafftio polisi goruchwylio wedi'i ddiweddarau. Nodir bod y fersiwn ddrafft yn atgyfnerthu'r ffocws ar ymarfer myfyriol wedi'i lywio gan fframwaith cysyniadol ar gyfer goruchwyliaeth effeithiol. Mae Cynllun Darparu Gwasanaethau'r awdurdod lleol yn cyfeirio at ragor o strategaethau i wella ymarfer myfyriol ac mae'n cynnwys trefniadau ar gyfer monitro ac adolygu ffeiliau goruchwylio a hyfforddiant pellach gan ganolbwyntio ar fentora. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau tystiolaeth gyson i ddangos bod ymarfer, llesiant staff, ac anghenion hyfforddiant a datblygiad yn cael eu goruchwylio, a bod trafodaethau myfyriol yn cael eu cynnal.**

Atal

Cryfderau

4.12 Mae'r awdurdod lleol wedi gwneud buddsoddiadau cyfalaf sylweddol gan wella'r amrywiaeth o wasanaethau gofal a chymorth a'u hargaeledd. Mae'r rhain yn

cynnwys buddsoddi mewn safleoedd byw â chymorth anableddau dysgu newydd sy'n fwy addas i anghenion pobl nawr ac yn y dyfodol; a'r Ganolfan Dementia yng Nghanolfan Glanhwfa, Llangefni, sydd wedi cael ei hadnewyddu. **Caiff nifer o wasanaethau trydydd sector eu cyd-leoli yn y ganolfan gan gynnig gwybodaeth, cyngor a gweithgareddau gwahanol i bobl sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr mewn un lleoliad sy'n arfer cadarnhaol.**

4.13 Mae'r rhestrau aros ar gyfer gwasanaethau cymorth cartref wedi lleihau'n sylweddol, a cheir prosesau cadarnach ar gyfer goruchwyllo sefyllfaoedd pobl sy'n aros am wasanaeth. O ganlyniad, mae mwy o bobl yn cael gofal a chymorth mwy amserol yn eu cartrefi eu hunain.

4.14 Mae un o'r Timau Adnoddau Cymunedol yn treialu prosiect bregusrwydd, gyda chefnogaeth y Gronfa Integreiddio Ranbarthol. Mae'r prosiect yn canolbwyntio'n benodol ar roi cymorth ymatebol wedi'i deilwra er mwyn atal achosion lle bydd pobl yn gorfod mynd i'r ysbyty. **Mae tystiolaeth ystadegol yn dangos bod nifer y bobl yn yr ardal y mae angen gofal brys heb ei gynllunio arnynt wedi lleihau, gyda phobl yn cael eu cefnogi i aros yn eu cartrefi gyda chymorth amlddisgyblaethol. Mae hyn yn enghraifft o arfer cadarnhaol.**

Meysydd i'w Gwella

4.15 Mae heriau wrth ddarparu gofal seibiant byr addas, a lleoliadau arbenigol ar gyfer pobl ag anghenion nyrsio a dementia. Clywsom fod rhai pobl wedi gorfod defnyddio gwasanaethau o'r fath y tu allan i ardal yr awdurdod lleol, oherwydd diffyg argaeledd yn lleol. **Rhaid i'r awdurdod lleol barhau i weithio ar ei ddatblygiadau strategol a gweithredol mewn partneriaeth ag eraill, er mwyn sicrhau bod pobl yn cael y gofal a'r cymorth cywir mewn modd amserol a hynny mor agos â phosibl at eu cartref.**

4.16 Mae enghreifftiau o bobl yn cael budd o dechnoleg gynorthwyol i hyrwyddo eu hannibyniaeth a'u diogelwch. Fodd bynnag, mae enghreifftiau eraill lle nad oes unrhyw dystiolaeth bod hyn wedi'i ystyried. **Yn ystod y broses asesu a'r broses o gynllunio gofal a chymorth, rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod ymarferwyr yn ystyried yn gyson a fyddai gwasanaethau ataliol o fudd i bobl, gan gynnwys technoleg gynorthwyol.**

Llesiant

Cryfderau

4.17 Mae ymarfer diogelu oedolion wedi gwella. Sefydlwyd grŵp ymarfer da ym maes diogelu sydd wedi ysgogi gwelliannau mewn perthynas ag ymarfer diogelu oedolion. Caiff gwelliannau o ran ymarfer diogelu gweithredol eu cefnogi gan gynlluniau strategol a gweithredol sy'n cynnwys y canlynol, ymhlith eraill: cynllun darparu gwasanaethau, cynllun gwella diogelu oedolion a chanllawiau ymarfer ar gyfer gwasanaethau oedolion - ymgymryd ag ymholiadau diogelu oedolion.

4.18 Caiff adroddiadau oedolion sy'n wynebu risg eu sgrinio'n briodol, a chynhelir ymholiadau mewn modd amserol yn unol ag a. 126 o Ddeddf 2014. Ymgynghorir yn briodol â phartneriaid perthnasol a chânt eu cynnwys ar gamau gwahanol o'r broses ddiogelu gan gynnwys yn ystod prosesau sgrinio, wrth ymgymryd ag ymholiadau ac yn ystod cyfarfodydd strategaeth. Mae'r cofnodion yn glir ac yn gynhwysfawr, gan ddangos cydymffurfiaeth gryfach â Gweithdrefnau Diogelu Cymru.

4.19 Ystyrir pwy yw'r gweithiwr proffesiynol gorau i arwain yr ymholiad, gan ystyried pwy sy'n gyfarwydd i'r bobl a pharhad. Ceir ffocws ar hyrwyddo diogelwch yr oedolyn sy'n wynebu risg, ar sicrhau bod ei lais yn cael ei ystyried fel rhan ganolog o'r broses a bod rhesymeg glir pan gaiff ei lais a'i ddewisiadau eu diystyru. Caiff gwasanaeth eirioli annibynnol ffurfiol ei gomisiynu, gan sicrhau dull sy'n seiliedig ar hawliau.

4.20 Mae safon a chynnwys asesiadau o alluedd meddyliol wedi gwella gan sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Deddf Galluedd Meddyliol 2005 a'r Cod Ymarfer. Yn yr enghreifftiau gorau, defnyddir dulliau cyfathrebu priodol wedi'u teilwra at yr unigolyn, ac ystyrir pwy fyddai'r person gorau i gefnogi'r unigolyn, gan adlewyrchu dull sy'n canolbwyntio ar y person. Caiff dogfennaeth berthnasol ei hystyried ac ymgynghorir â'r bobl allweddol hefyd er mwyn helpu i wneud penderfyniadau hyddysg a chadarn. Fodd bynnag, dylid ystyried yr iaith a ddefnyddir wrth nodi'r rheswm dros yr asesiad, gan sicrhau bod pob parti perthnasol yn ei deall, lle y bo'n bosibl. Mewn un enghraifft, nid oedd unrhyw dystiolaeth bod asesiad o alluedd meddyliol wedi'i gynnal lle byddai wedi bod yn briodol gwneud hynny. **Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau y caiff yr angen am Asesiad o Alluedd Meddyliol ei ystyried yn gyson ac y caiff asesiad o'r fath ei gynnal pan na fydd yn glir a oes gan unigolyn y galluedd meddyliol i wneud penderfyniad penodol.**

4.21 Cynhelir archwiliadau mewnol ar safon a chynnwys asesiadau o'r fath, gan nodi meysydd o ymarfer da a meysydd i'w cryfhau, gan ysgogi rhagor o welliannau.

5. Y Camau Nesaf

5.1 Rydym yn disgwyl i Gyngor Sir Ynys Môn gymryd camau priodol i fynd i'r afael â'r meysydd y nodwyd bod angen eu gwella. Byddwn yn monitro cynnydd drwy ein gweithgarwch adolygu perfformiad parhaus gyda'r awdurdod lleol. Rydym yn croesawu ymdrechion gan yr awdurdod lleol i rannu'r ymarfer cadarnhaol a nodwyd gydag awdurdodau lleol eraill, er mwyn hyrwyddo'r gwersi a ddysgwyd a helpu i lywio gwelliant parhaus mewn gwasanaethau statudol ledled Cymru.

5.2 Disgwylir i'r awdurdod lleol gyflwyno'r llythyr hwn i aelodau etholedig a'i wneud yn destun proses graffu gyhoeddus drwy gyfarfod pwyllgor ffurfiol ac agored cyn gynted â phosibl. Dylid hefyd estyn gwahoddiad i AGC fynychu'r cyfarfod.

6. Methodoleg

Gwaith maes

- Casglwyd y rhan fwyaf o'r dystiolaeth arolygu drwy adolygu profiadau pobl, drwy edrych ar eu cofnodion gofal cymdeithasol a'u holrhain. Gwnaethom adolygu 35 o gofnodion gofal cymdeithasol ac olrhain pedwar.
- Gall olrhain cofnod gofal cymdeithasol unigolyn gynnwys sgwrsio â'r person sy'n cael gwasanaethau gofal cymdeithasol, ei deulu neu ei ofalwyr, ei weithiwr allweddol, rheolwr y gweithiwr allweddol, a gweithwyr proffesiynol cysylltiedig eraill.
- Gwnaethom ymgysylltu, drwy gyfweiliadau a/neu grwpiau ffocws, â 3 unigolyn sy'n derbyn gwasanaethau a/neu eu gofalwr.
- Gwnaethom ymgysylltu drwy gyfweiliadau a/neu grwpiau ffocws â 10 o gyflogeion yr awdurdod lleol.
- Gwnaethom gyfweled â 2 eiriolwr annibynnol ffurfiol.
- Gwnaethom edrych ar sampl o ffeiliau goruchwyllo staff.
- Gwnaethom edrych ar ddogfennau ategol a anfonwyd at AGC at ddiben yr arolygiad.
- Gwnaethom ddosbarthu arolygon i staff gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol, pobl a gofalwyr. Cafodd 54 o arolygon eu cwblhau gan staff gwasanaethau cymdeithasol a chafodd 56 o arolygon eu cwblhau gan bobl neu eu gofalwyr.

Mae ein Hysbysiad Preifatrwydd ar gael yn <https://arolygiaethgofal.cymru/sut-rydym-yn-defnyddioch-gwybodaeth-bersonol>.

7. Y Gymraeg

7.1 Cyflawnwyd ymrwymiad AGC i ddarparu cynnig rhagweithiol i gynnal rhannau o'r arolygiad yn Gymraeg. Roedd angen y cynnig rhagweithiol yn ystod yr arolygiad hwn.

8. Cydnabyddiaethau

8.1 Hoffai AGC ddiolch i'r staff, y partneriaid a'r bobl a roddodd o'u hamser i gyfrannu at yr arolygiad hwn.

Yn gywir,

Lou Bushell-Bauers

Pennaeth Arolygu Awdurdodau Lleol

Arolygiaeth Gofal Cymru

Atodiad 1

Rhestr Terminoleg

Term	Beth rydym yn ei olygu yn ein hadroddiadau a'n llythyrau
Rhaid	Ystyrir bod angen gwella i'r awdurdod lleol gyflawni dyletswydd a nodir mewn deddfwriaeth, rheoliad neu god ymarfer. Nid yw'r awdurdod lleol yn cyflawni ei ddyletswydd/dyletswyddau statudol ar hyn o bryd a rhaid iddynt weithredu.
Dylai	Bydd gwelliant yn cynnig gwasanaeth gwell a/neu ganlyniadau gwell i'r bobl a/neu eu gofalwr. Nid yw'n cyfateb i fethiant i gyflawni dyletswydd statudol ar hyn o bryd; ond heb gymryd camau addas, mae risg y gallai'r awdurdod lleol fethu â chyflawni ei ddyletswydd/dyletswyddau cyfreithiol yn y dyfodol.
Ymarfer cadarnhaol	Meysydd o gryfder a nodwyd yn yr awdurdod lleol. Mae'n ymwneud ag ymarfer yr ystyrir ei fod yn arloesol a/neu sy'n arwain yn gyson at ganlyniadau cadarnhaol i bobl sy'n cael gwasanaethau statudol.
Gwella	Mae hyn yn ymwneud â meysydd y mae'r awdurdod lleol wedi'u hatgyfnerthu y nodwyd yn ein gweithgarwch blaenorol bod angen eu gwella er mwyn cyflawni dyletswydd a nodir mewn deddfwriaeth, rheoliad neu god ymarfer.
Atal ac Ymyrryd yn Gynnar	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at sicrhau bod cymorth ar gael i atal sefyllfaoedd rhag gwaethygu, a gwella'r broses o sicrhau llesiant unigol a chyffredinol. Mae'r egwyddor hon yn canolbwyntio ar gynyddu gwasanaethau ataliol mewn cymunedau er mwyn atal anghenion critigol rhag dwysáu.
Llais a Rheolaeth	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at roi unigolion a'u hanghenion wrth wraidd eu gofal a'u cymorth, a rhoi llais a rheolaeth iddynt mewn perthynas â'r canlyniadau a all eu helpu i sicrhau llesiant ac i gyflawni'r pethau sydd bwysicaf iddynt.
Llesiant	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at sicrhau llesiant i bobl ym mhob rhan o'u bywydau. Mae llesiant yn golygu

	mwy na bod yn iach. Mae'n ymwneud â bod yn ddiogel ac yn hapus, cael dewis a chael y cymorth priodol, bod yn rhan o gymuned gadarn, bod â ffrindiau a chydberthnasau buddiol, a chael diddordebau, gwaith neu cyfleoedd dysgu. Mae'n ymwneud â helpu pobl i sicrhau eu llesiant eu hunain a mesur llwyddiant gofal a chymorth.
Cydgynhyrchu	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at gynnwys pobl yn fwy wrth ddylunio a darparu eu gofal a'u cymorth. Mae'n golygu sicrhau bod sefydliadau a gweithwyr proffesiynol yn gweithio gyda nhw a'u teulu, eu ffrindiau a'u gofalwyr er mwyn sicrhau eu bod yn cael y gofal a'r cymorth gorau.
Gwaith amlasiantaethol	Un o egwyddorion Deddf 2014 sy'n anelu at atgyfnerthu'r trefniadau cydweithio rhwng sefydliadau gofal a chymorth er mwyn gwneud yn siŵr bod y mathau priodol o gymorth a gwasanaethau ar gael mewn cymunedau lleol i ddiwallu anghenion pobl. Mae crynodeb y Ddeddf yn nodi ei bod hi'n ofynnol i awdurdodau cyhoeddus gydweithredu a gweithio mewn partneriaeth.
Yr hyn sy'n bwysig	Mae sgysiau am 'Yr Hyn sy'n Bwysig' yn galluogi gweithwyr proffesiynol i ddeall sefyllfa pobl, eu llesiant ar y pryd, a'r hyn y gellir ei wneud i'w helpu. Mae'n sgwrs gyfartal ac mae'n bwysig er mwyn helpu i sicrhau y caiff llais yr unigolyn neu'r gofalwr a'r 'hyn sy'n bwysig' iddynt eu clywed.